

**การวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย****

**Research and Development of Supervision Process Through
Lesson Study Approach for Enhancing Early Childhood Practicum
Students' Learning Organization Competency**

ดร.ศิริประภา พงษ์ชุกุล*

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และเพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการนิเทศที่มีต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนิสิต ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งได้ 4 ระยะ ได้แก่ การสร้าง การทดลองใช้ การนำไปใช้จริง และการนำเสนอ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ปี 10 เดือน ผู้เข้าร่วมการวิจัยคือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รวมจำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน มีโครงสร้างประกอบด้วย 1) แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการฯ ได้แก่ การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสะท้อนความคิด และทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม 2) หลักการพื้นฐานของกระบวนการฯ ได้แก่ นิสิตมีบทบาทหลักในการชี้นำตนเอง สะท้อนความคิด สร้างองค์ความรู้ในฐานะผู้ปฏิบัติ ภายใต้วงจรเกลียวเวียนแห่งการทำงานกลุ่มแบบร่วมมือกัน อย่างลุ่มลึกและต่อเนื่อง โดยอาจารย์นิเทศก์เป็นกัลยาณมิตรสนับสนุน กระตุ้นให้คำปรึกษา 3) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 4) เนื้อหาประกอบด้วย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล และกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 5) ขั้นตอนของกระบวนการแบ่งได้ 6 ระยะ ได้แก่ กำหนดบทเรียน วิจัยบทเรียน อภิปรายบทเรียน วิจัยบทเรียนรอบที่สอง อภิปรายบทเรียนรอบที่สอง และรวบรวมการเรียนรู้ 6) ลักษณะของกลุ่มพัฒนาบทเรียน เป็นการทำงานแบบร่วมมือที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการอย่างเคารพความเท่าเทียมกัน 7) การประเมินผล ได้แก่ การประเมินตามมาตรฐานสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิต

2. ผลการดำเนินงานกระบวนการนิเทศฯ พบว่า 2.1) ช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตดังนี้ 2.1.1) เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ นิสิตร้อยละ 100 พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น ตั้งแต่ 1 - 4 ระดับ ทุกหน่วยสมรรถนะ 2.1.2) หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ นิสิตมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อยู่ใน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2557

ระดับ 3 ขึ้นไป ร้อยละ 100 ใน 17 หน่วยสมรรถนะ และ ร้อยละ 94.12 ในอีก 1 หน่วยสมรรถนะตามลำดับ และ 2.2) นิติตร้อยละ 100 มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการฯ ระดับมากขึ้นไปทุกตัวบ่งชี้

คำสำคัญ: การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน/ กระบวนการนิเทศ/ นิติตีฝึกระบวนการณ์วิชาชีพครู/ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้/ การศึกษาปฐมวัย

Abstract

The purposes of this qualitative study were to research and develop the supervision process through a lesson study approach, and to study the effects of supervision process on practicum students' learning organization competency and satisfaction. The research procedure was divided into 4 phases which comprised: the construction; the experimentation; the implementation; and the presentation; and it lasted for 22 months. The research participants were 17 early childhood practicum students, from the faculty of education, Burapha University, in the academic year 2013 and 2014. The research instruments were competency assessment forms of learning organization, satisfaction assessment forms, and the qualitative field notes. The data analyzed using tally, percentage, and content analysis. The research findings were as follows:

1. The supervision process through lesson study approach consisted of 1) fundamental concepts: which were child-centered; lesson study approach; collaborative learning; reflective thinking; and socio-cultural learning, 2) fundamental principles: which were to enhance active, self-directed, self- reflected, and construct practitioner knowledge; based on spiral cycle of continuity and deep collaborative learning by scaffolding support and coaching from the supervisor, 3) the purpose which was to enhance learning organization competency, 4) content consisting of learning experience organization for kindergarten; and lesson study process, 5) the process procedure was divided into 6 phases which comprised: focusing on the lesson; research lesson; lesson discussion; research lesson, again; lesson discussion, again; and consolidation of learning, 6) the characteristic of the lesson study group was collaborative in which all members participated in every steps respectively and equally; and 7) assessment involved evaluating learning organization competency standard.

2. In implementing the supervision process, it was found that 2.1) the participants improved their learning organization competency as follows: 2.1.1) 100% of the participants improved their learning organization competency by 1-4 level in all the unit of competence when comparing 'pre' and then 'post' implementing, 2.1.2) After the implementing, 100% of the participants improved their learning organization competency at level 3 up for the 17 unit of competence. Only one unit of competence was by 94.12% of the participants. In addition, 2.2) 100% of the participants had their participation satisfaction measured at level 'good' up in all the indicators.

Keywords: Lesson Study/ Supervision Process/ Practicum Students / Learning Organization Competency/ Early Childhood Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนับเป็นหัวใจของการผลิตบัณฑิตครูทุกสาขาวิชา เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่น่าสนใจได้นำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนตามหลักสูตรมาประยุกต์สู่การปฏิบัติงานจริงในฐานะครูฝึกหัดภายใต้กระบวนการนิเทศก่อนจะสำเร็จการศึกษาไปสู่การเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันผลิตครูสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีแห่งหนึ่งที่เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบการนิเทศให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิจิต สุรัตน์เรืองชัย และชลันดา พันธุ์พานิช (2546) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตต้องการให้อาจารย์นิเทศก์แนะนำเรื่อง การเขียนแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปรากฏการณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรีในฐานะอาจารย์นิเทศก์ตลอดระยะเวลา 7 ปี สามารถสรุปการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามได้ดังนี้

ด้านจุดแข็งพบว่า สาขามีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีคุณวุฒิตรงตามสาขาเพียงพอ การวางระบบและคัดกรองแหล่งฝึกประสบการณ์โดยประธานสาขาวิชา การดำเนินงานที่เป็นระบบโดยคณะกรรมการปฏิบัติการสอน ขั้นตอนและจำนวนครั้งของการนิเทศเป็นไปตามกำหนด ด้านจุดอ่อนพบว่า ขาดการศึกษาและพัฒนากระบวนการนิเทศตามแนวนโยบายการปฏิรูประบบการผลิตครูบนพื้นฐานของการวิจัย และขาดการนำศักยภาพของนิสิตแต่ละคนมาสู่การเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านโอกาสพบว่า แหล่งฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูตามมาตรฐานคุรุศึกษามีเพียงพอ รัฐส่งเสริมการปฏิรูประบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านภัยคุกคามพบว่า รัฐมีนโยบายลดจำนวนการผลิตครูและสถาบันผลิตครูปฐมวัย บางแห่งสามารถพัฒนาความสามารถเฉพาะทางแก่นิสิตได้อย่างโดดเด่นชัดเจน เช่น การฝึกประสบการณ์ทั้งในโรงเรียนกระแสหลักและโรงเรียนตามแนววัฒนธรรมต่างๆ อย่างละหนึ่งภาคการศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจในการพัฒนาคุณภาพของกระบวนการนิเทศเพื่อเตรียมความพร้อมต่อภัยคุกคามของสาขาวิชา ให้สามารถแสดงคุณภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นระบบเข้มข้นเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยจุดแข็งและโอกาสที่เอื้ออำนวยมาสู่การกำหนดเป้าหมายที่สำคัญสองประการ ประการแรกคือการพัฒนากระบวนการนิเทศที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้พัฒนาตนเองอย่างกระตือรือร้น (Active) และมีความหมาย มีกระบวนการสะท้อนความคิดนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการเชื่อมโยงทฤษฎีที่ได้เรียนมาแล้วกับการลงมือกระทำจริงตามมุมมองในฐานะผู้ปฏิบัติภายใต้การชี้แนะและสนับสนุนจากอาจารย์นิเทศก์ ประการที่สองคือการพัฒนากระบวนการนิเทศที่สามารถดึงศักยภาพของนิสิตแต่ละคนมาสู่การเรียนรู้แบบร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นมากกว่าการเรียนรู้ตามลำพังตามทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่าผู้เรียนจะพัฒนาผ่านรอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่องว่างของระดับความสามารถที่เป็นอยู่กับระดับความสามารถที่เป็นไปได้เต็มศักยภาพ หากได้รับปฏิสัมพันธ์ซึ่งเปรียบเหมือนนั่งร้าน (Scaffolding) ที่ช่วยเชื่อมต่อพัฒนาการของผู้เรียนให้ก้าวไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นไปได้ นอกจากนี้

Button (1992) ยังได้กล่าวถึงแนวคิดการมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา แนวทางที่หลากหลายเพื่อการเปลี่ยนแปลง

จากเป้าหมายของการพัฒนากระบวนการนิเทศดังกล่าว พบแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือ แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study Approach) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาครูของประเทศญี่ปุ่นที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ เริ่มมีการนำมาศึกษาในประเทศไทยในสาขาคณิตศาสตร์ โดยไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีพ.ศ. 2547 โดยได้กล่าวถึงกระบวนการของการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 8 ขั้นตอนได้แก่ กำหนดประเด็นสอน วางแผนการสอน นำแผนการสอนไปใช้ ประเมินผลบทเรียน ปรับปรุงบทเรียน นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้สอน ประเมินผลบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Inprasitha, 2003) ต่อมามีการนำมาใช้พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูระดับประถมศึกษาในหลายสาขาวิชา (ชาโรณี ตรีวรัญญ, 2550) และมีการใช้แนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้ (Learning Study Approach) ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู (รินรดี พรวิริยะสกุล, 2554) จากการศึกษาดังกล่าวสะท้อนความเป็นไปได้ในการนำมาใช้พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่เหมาะสมกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในบริบทไทย ตลอดจนศึกษาผลของกระบวนการนิเทศต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ นิสิตเกิดการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเป็นครูปฐมวัยที่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่มีต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

คำถามการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันในบริบทการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยไทยที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะองค์ประกอบ ขั้นตอน ในการดำเนินงานอย่างไร
2. กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันส่งผลต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
 - 1.1) กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
 - 1.2) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้
 - 1.3) ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการฯ
2. ผู้เข้าร่วมวิจัย (research participants) คือ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาเดียวกันจำนวน 1 โรงเรียน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 7 คน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 10 คน รวมจำนวนนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 17 คน
3. ระยะเวลาการดำเนินการวิจัยรวมทั้งสิ้น 1 ปี 10 เดือน (กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 – พฤศจิกายน พ.ศ. 2557) จำแนกได้ 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะสร้าง

กระบวนการฯ 4 เดือน 2) ระยะทดลองใช้กระบวนการฯ 5 เดือน 3) ระยะนำกระบวนการฯ ไปใช้จริง 11 เดือน และ 4) ระยะนำเสนอกระบวนการฯ 2 เดือน

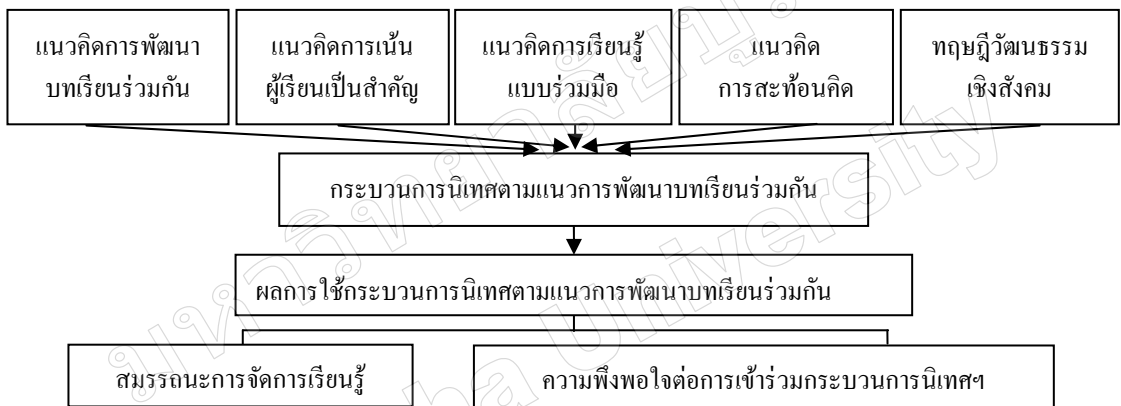
การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา จำแนกได้ 4 ระยะ ซึ่งการดำเนินการในแต่ละระยะสรุปได้ ดังนี้

1. การวิจัยและพัฒนา ระยะที่ 1 การสร้างกระบวนการนิเทศฯ ($R_0 D_1 R_1$)

การวิจัย (R_0) คำถามวิจัย: การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสะท้อนความคิด ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมสามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้หรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเตรียมตัวผู้วิจัย และสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังสรุปในแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนา (D_1) พัฒนากระบวนการฯ ครั้งที่ 1 สร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับตั้งต้น และสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการพัฒนากระบวนการครั้งที่ 1 ได้แก่ กระบวนการนิเทศฯ ฉบับตั้งต้นและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นการประเมินแบบรูปลิกส์ (rubrics) ระบุข้อความแสดงระดับคุณภาพที่แตกต่างกันของการบรรลุมาตรฐานหรือเกณฑ์เทียบ 5 ระดับ เรียงจากระดับสมรรถนะต่ำสุดถึงสูงสุด 1-5 ตามลำดับ มีโครงสร้าง 2 ด้าน ได้แก่ 1.1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล 1.2) กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน รวมทั้งสิ้น 18 หน่วยสมรรถนะ สรุปได้ดังนี้

2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการฯ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีโครงสร้าง 2 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านกระบวนการนิเทศ 2.2) ด้านการดำเนินงานของอาจารย์นิเทศก์ รวมจำนวนตัวบ่งชี้ทั้งสิ้น 11 ตัวบ่งชี้

3) แบบบันทึกที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมี 5 แบบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบบันทึกที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะแบบบันทึก	ลักษณะข้อมูล	ผู้บันทึก
1.แบบบันทึกการประชุม	การประชุมในชั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการนิเทศฯ	กลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัย
2.แบบบันทึกการสังเกต	การสอนในชั้นเรียน	ผู้เข้าร่วมการวิจัย, ผู้วิจัย
3. แบบบันทึกแผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้ ผลการจัดการเรียนรู้	กลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. แบบบันทึกการตรวจสอบความตรง	ความตรงของการสรุปข้อมูล (member check)	ผู้เข้าร่วมการวิจัย
5. แบบบันทึกภาคสนามของผู้วิจัย	ข้อสังเกตที่เกิดขึ้นในการดำเนินกระบวนการนิเทศฯ	ผู้วิจัย

การวิจัย (R₁) คำถามวิจัย: กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีขั้นตอน กิจกรรม และการดำเนินการอย่างไร เครื่องมือวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพหรือไม่

ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดบริบทและผู้เข้าร่วมการวิจัย สังเคราะห์กระบวนการและข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการวิจัย เพื่อกำหนดขั้นตอน กิจกรรมและการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านในการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการตั้งต้นฯ และเครื่องมือวิจัยโดยใช้แบบประเมินความสอดคล้อง ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.6-1.0 ซึ่งแสดงว่ามีความเหมาะสมในการนำมาใช้ แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้มีจำนวน 1 หัวข้อ ที่ได้ค่าต่ำกว่า 0.5 ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนตามที่คุณทรงคุณวุฒิแนะนำก่อนนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย

2. การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการนิเทศฯ (D₂ R₂)

การพัฒนา (D₂) พัฒนาการกระบวนการฯ ครั้งที่ 2 ปรับปรุงกระบวนการนิเทศฯ ตามข้อค้นพบจากการวิจัย R₁ และนำเสนอกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับก่อนทดลองใช้

ผลที่ได้รับจากการพัฒนากระบวนการครั้งที่ 2 ได้แก่ 1) กระบวนการนิเทศฯ ฉบับก่อนทดลองใช้ที่ได้เพิ่มเติมแนวคิดพื้นฐาน รายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินกระบวนการ ขอบข่ายเนื้อหา 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลฉบับก่อนทดลองใช้ที่ได้ปรับโครงสร้าง จำนวนหน่วยสมรรถนะ ปรับภาษา และเพิ่มรายละเอียดสมรรถนะย่อยเพื่อแสดงระดับคุณภาพของแบบประเมิน

การวิจัย (R₂) คำถามวิจัย: ผลการทดลองใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้กระบวนการนิเทศฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นจำนวน 21 วงรอบกับผู้เข้าร่วมการวิจัยจำนวน 7 คน ในการพัฒนาบทเรียนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมทุกชั้นของกระบวนการ การสอนในชั้นเรียน การตรวจผลงาน และเก็บข้อมูลโดยแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจง ค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ให้รหัส จัดระเบียบ จัดกลุ่มและสร้างข้อสรุป แปรข้อมูลกับเกณฑ์ประสิทธิภาพ สรุปผลวิจัย

3. การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 3 การนำกระบวนการนิเทศฯ ไปใช้จริง ($D_3 R_3$)

การพัฒนา (D_3) พัฒนาการกระบวนการฯ ครั้งที่ 3 ปรับปรุงกระบวนการนิเทศฯ ตามข้อค้นพบจากการวิจัย R2 และนำเสนอกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับก่อนนำไปใช้จริง

ผลที่ได้รับจากการพัฒนากระบวนการครั้งที่ 3 ได้แก่ 1) กระบวนการนิเทศฯฉบับก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นตอนกระบวนการ เพิ่มยุทธศาสตร์การสอน ข้างอย่างน้อยอีกหนึ่งรอบ เพิ่มลักษณะบทเรียนของการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลฉบับก่อนนำไปใช้จริงที่ได้ปรับปรุงแบบบันทึกของการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

การวิจัย (R_3) คำถามวิจัย: ผลการนำกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไปใช้จริงเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยดำเนินการนำกระบวนการนิเทศฯจำนวน 30 วงรอบ ในการพัฒนาบทเรียนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งที่เต็กริเริ่มและครูเป็นผู้ริเริ่มและทั้งกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อยและรายบุคคลไปใช้กับผู้เข้าร่วมการวิจัยจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปรข้อมูลกับเกณฑ์ประสิทธิภาพ และสรุปผลวิจัย ซึ่งเกณฑ์ประสิทธิภาพของการพัฒนากระบวนการนิเทศฯ มี 3 รายการ ได้แก่

1) นิสิตทุกคนต้องพัฒนาระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างน้อยหนึ่งระดับ ร้อยละ 80 ของรายการหน่วยสมรรถนะ เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ

2) หลังการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ ร้อยละ 80 ของนิสิตต้องมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในระดับ 3 ขึ้นไป ทุกหน่วยสมรรถนะ

3) หลังการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ ร้อยละ 80 ของนิสิตต้องมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ ในระดับมากขึ้นไป ทุกตัวบ่งชี้

4. การวิจัยและพัฒนาระยะที่ 4 การนำเสนอกระบวนการนิเทศฯ ฉบับสมบูรณ์ (D_4)

การพัฒนา (D_4) พัฒนาการกระบวนการฯ ครั้งที่ 4 ปรับปรุงกระบวนการตามข้อค้นพบจากการวิจัย R3 และนำเสนอกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับสมบูรณ์

การตรวจสอบความตรงและความเชื่อถือของงานวิจัย (Trustworthiness) ใช้บรรทัดฐาน 4 ประการของงานวิจัยเชิงคุณภาพโดย Guba และ Lincoln (1989) ได้แก่ 1) ความเชื่อถือได้ (Credibility) โดยการสังเกตภาคสนามอย่างจริงจังและเป็นระยะเวลา การตรวจสอบแบบสามเส้าและผู้เข้าร่วมวิจัยตรวจสอบข้อมูล 2) การถ่ายโอนได้ (Transferability) โดยการกำหนดผู้เข้าร่วมการวิจัยตรงตามประเด็นที่ศึกษาสามารถอ้างผลไปยังบริบทที่ใกล้เคียงกัน 3) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่นๆ (Dependability) โดยการตรวจสอบจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การเตรียมข้อมูลด้วยบันทึกแบบต่างๆ เพื่อความสามารถในการตรวจสอบซ้ำข้อมูล และ 4) การยืนยันผลการวิจัย (Confirmability) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีคุณภาพ การจัดเตรียมข้อมูลดิบและการแสดงวิธีดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดเพื่อใช้ในการตรวจสอบร่องรอยการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฉบับสมบูรณ์ สรุปลำดับแผนภาพที่ 2

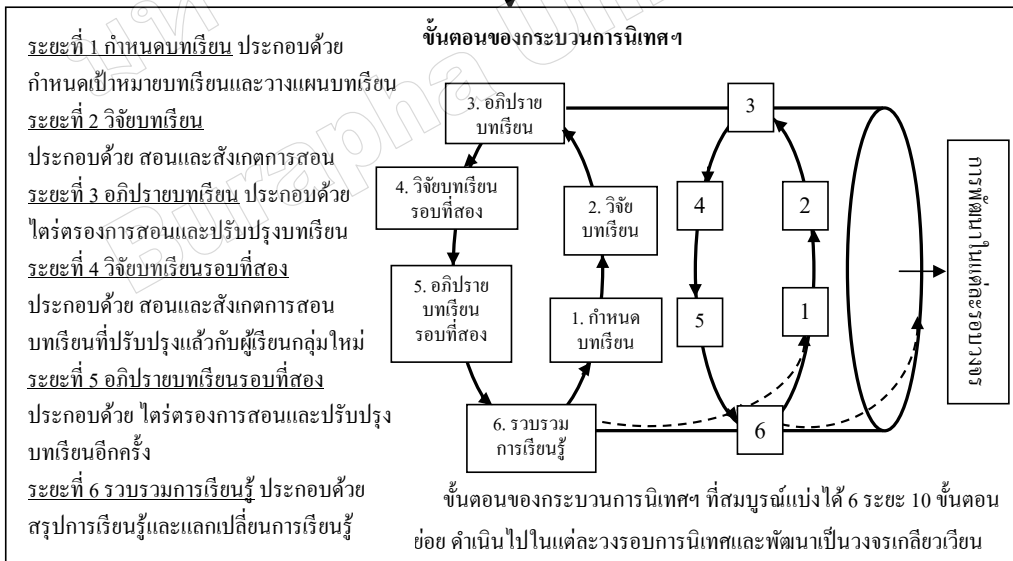
<p>การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ชี้นำตนเอง และสร้างความหมายแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p>	<p>การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน</p> <p>กลุ่มครูร่วมกันศึกษา และพัฒนาบทเรียน อย่าง กลุ่ม ลีค และต่อเนื่องในบริบทการทำงานจริงของคน</p>	<p>การเรียนรู้แบบร่วมมือ</p> <p>การรวมกลุ่มเพื่одำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกันอย่างสมัครใจและเคารพความเท่าเทียมกัน</p>	<p>การสะท้อนความคิด</p> <p>การคิดพิจารณาอย่างมีเป้าหมายจริงจัง โดยรับรู้ข้อมูล รวบรวมจัดระบบ วิเคราะห์ตัดสินใจ นำไปปฏิบัติ</p>	<p>ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคม</p> <p>กระบวนการทางสังคม ช่วยพัฒนา รอคื่อระหว่างความสามารถที่เป็นอยู่จริงนำไปสู่ศักยภาพที่สูงขึ้นได้</p>
--	---	--	---	---

หลักการพื้นฐานของกระบวนการฯ

- 1) นิเทศมีบทบาทหลักในการชี้นำตนเอง ประเมินตนเอง โดยอาจารย์นิเทศก์เป็นกัลยาณมิตรกระตุ้นให้คำปรึกษา
- 2) การนิเทศใช้กระบวนการแบบวงจรเกลียวเวียนซึ่งจะพัฒนาอย่างลุ่มลึก ต่อยอดและต่อเนื่อง
- 3) กลุ่มนิเทศร่วมมือกันดำเนินงานทุกขั้นของกระบวนการด้วยความเท่าเทียมกัน โดยสลับกันเป็นผู้สอนในชั้นเรียน
- 4) นิเทศแต่ละคนเป็นผู้สะท้อนความคิดก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติการสอนเพื่อสร้างองค์ความรู้ในฐานะผู้ปฏิบัติ
- 5) เน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนและอาจารย์นิเทศก์ในบรรยากาศสนับสนุนเพื่อยกระดับสมรรถนะเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์: เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

เนื้อหา: 1. การจัดประชุมกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล 2. กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

ลักษณะของกลุ่มพัฒนาบทเรียน : กลุ่มนิเทศปฐมวัยที่ฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนเดียวกันสมัครใจร่วมมือกันดำเนินงานพัฒนาบทเรียนตลอดทุกขั้นของกระบวนการด้วยความเคารพความเท่าเทียมกัน โดยสลับกันเป็นผู้สอนจริงในชั้นเรียน

การประเมินผล : ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิเทศ 18 หน่วยสมรรถนะ

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฯ ฉบับสมบูรณ์

2. ผลการใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

2.1 ระดับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัย จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนรูปลิกส์ 5 ระดับ ที่ประเมินก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ สรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น (N=17)

ระดับความแตกต่างของคะแนน สมรรถนะที่พัฒนาขึ้น	พัฒนาสมรรถนะ ขั้น 1 ระดับ		พัฒนาสมรรถนะ ขั้น 2 ระดับ		พัฒนาสมรรถนะ ขั้น 3 ระดับ		พัฒนาสมรรถนะ ขั้น 4 ระดับ		รวมจำนวนนิสิต ที่เกิดการพัฒนา		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
	หน่วยสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล										
ความรู้	1. องค์ประกอบของการสอน	1	5.88	10	58.82	6	35.29	0	0	17	100
	2. ศาสตร์การสอน	0	0	13	76.47	2	11.76	2	11.76	17	100
	3. การเรียนรู้ของเด็ก	1	5.88	11	64.71	5	29.41	0	0	17	100
ทักษะ	4. การวางแผนการสอน	0	0	11	64.71	6	35.29	0	0	17	100
	5. การเขียนแผนการสอน	2	11.76	10	58.82	5	29.41	0	0	17	100
	6. การปฏิบัติการสอน	3	17.65	7	41.18	7	41.18	0	0	17	100
เจตคติ	7. การวางแผนการสอน	6	35.29	5	29.41	6	35.29	0	0	17	100
	8. การเขียนแผนการสอน	6	35.29	7	41.18	3	17.65	1	5.88	17	100
	9. การปฏิบัติการสอน	4	23.53	9	52.94	3	17.65	1	5.88	17	100
หน่วยสมรรถนะด้านกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน											
ความรู้	10. ข้อมูลพื้นฐาน	1	5.88	4	23.53	10	58.82	2	11.76	17	100
	11. กระบวนการพัฒนา	0	0	4	23.53	8	47.06	5	29.41	17	100
	12. เป้าหมายของกลุ่ม ฯ	0	0	7	41.18	6	35.29	4	23.53	17	100
ทักษะ	13. การทำงานแบบร่วมมือ	2	11.76	6	35.29	6	35.29	3	17.65	17	100
	14. การสะท้อนความคิด	1	5.88	6	35.29	9	52.94	1	5.88	17	100
	15. การเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ	0	0	7	41.18	10	58.52	0	0	17	100
เจตคติ	16. การทำงานแบบร่วมมือ	5	29.41	5	29.41	7	41.18	0	0	17	100
	17. การสะท้อนความคิด	2	11.76	9	52.94	4	23.53	2	11.76	17	100
	18. การเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ	1	5.88	13	76.47	3	17.65	0	0	17	100

จากตารางที่ 3 พบว่า นิสิตร้อยละ 100 มีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ฯ พัฒนาขึ้นตั้งแต่ 1-4 ระดับ ทั้ง 18 หน่วยสมรรถนะ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนรูปลิกส์ 5 ระดับ ที่ประเมินก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ แสดงว่า กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ข้อที่ 1) คือ นิสิตทุกคนต้องพัฒนาระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างน้อยหนึ่งระดับ ร้อยละ 80

ของรายการหน่วยสมรรถนะ (15 รายการจาก 18 หน่วยสมรรถนะ) เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ

2.2 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยหลังการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ สรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามระดับสมรรถนะหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ (N=17)

ระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ	สมรรถนะ ระดับ 2		สมรรถนะ ระดับ 3		สมรรถนะ ระดับ 4		สมรรถนะ ระดับ 5		นิสิตที่มีระดับสมรรถนะ 3 ขึ้นไป		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
หน่วยสมรรถนะด้านการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล											
ความรู้	1. องค์ประกอบของการสอน	0	0	0	0	11	64.71	6	35.29	17	100
	2. ศาสตร์การสอน	0	0	0	0	9	52.94	8	47.06	17	100
	3. การเรียนรู้ของเด็ก	0	0	1	5.88	9	52.94	7	41.18	17	100
ทักษะ	4. การวางแผนการสอน	0	0	0	0	15	88.24	2	11.76	17	100
	5. การเขียนแผนการสอน	0	0	0	0	13	76.47	4	23.53	17	100
	6. การปฏิบัติการสอน	0	0	1	5.88	10	58.82	6	35.29	17	100
เจตคติ	7. การวางแผนการสอน	0	0	0	0	10	58.82	7	41.18	17	100
	8. การเขียนแผนการสอน	0	0	1	5.88	9	52.94	7	41.18	17	100
	9. การปฏิบัติการสอน	0	0	2	11.76	4	23.53	11	64.71	17	100
หน่วยสมรรถนะด้านกระบวนการการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน											
ความรู้	10. ข้อมูลพื้นฐาน	1	5.88	1	5.88	10	58.82	5	29.41	16	94.12
	11. กระบวนการฯ	0	0	0	0	9	52.94	8	47.06	17	100
	12. เป้าหมายของกลุ่ม ฯ	0	0	0	0	8	47.06	7	41.18	17	100
ทักษะ	13. การทำงานแบบร่วมมือ	0	0	0	0	1	5.88	16	94.12	17	100
	14. การสะท้อนความคิด	0	0	1	5.88	10	58.82	6	35.29	17	100
	15. การเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ	0	0	0	0	9	52.94	8	47.06	17	100
เจตคติ	16. การทำงานแบบร่วมมือ	0	0	0	0	6	35.29	11	64.71	17	100
	17. การสะท้อนความคิด	0	0	0	0	9	52.94	8	47.06	17	100
	18. การเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติ	0	0	1	5.88	6	35.29	10	58.82	17	100

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ นิสิตร้อยละ100 มีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ฯ ระดับ 3 ขึ้นไป 17 หน่วยสมรรถนะ และนิสิตร้อยละ94.12 มีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ฯ ระดับ 3 ขึ้นไป 1 หน่วยสมรรถนะ ซึ่งนิสิตจะมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ฯอยู่ในระดับ 4-5 เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่า กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ข้อที่ 2) คือ หลังการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ ร้อยละ 80 ของนิสิต (14 คนจาก 17 คน) ต้องมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ฯในระดับ 3 ขึ้นไป ทุกหน่วยสมรรถนะ

2.3 ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศฯ ของนิสิต สรุปได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนิสิตจำแนกตามระดับความพึงพอใจการเข้าร่วมกระบวนการฯ (N=17)

รายการประเมินความพึงพอใจ	ระดับ 5 มากที่สุด		ระดับ 4 มาก		รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ด้านกระบวนการนิเทศฯ	1. การประชุมร่วมกันกำหนดเป้าหมาย	15	88.24	2	11.76	17	100
	2. การประชุมกลุ่มวางแผนก่อนการสอน	14	82.35	3	17.65	17	100
	3. การสอนและเข้าร่วมสังเกตการสอน	15	88.24	2	11.76	17	100
	4. การประชุมกลุ่มสะท้อนความคิดหลังสอน	15	88.24	2	11.76	17	100
	5. การปรับปรุงบทเรียน	15	88.24	2	11.76	17	100
	6. การสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	15	88.24	2	11.76	17	100
ด้านอาจารย์นิเทศก์	7. ความรู้ ความสามารถในการให้คำปรึกษา	16	94.12	1	5.88	17	100
	8. ความเหมาะสม บุคลิกภาพ	17	100	0	0	17	100
	9. การสร้างบรรยากาศของการนิเทศ	16	94.12	1	5.88	17	100
	10. การกระตุ้นส่งเสริมให้นิสิตพัฒนา	17	100	0	0	17	100
	11. ความพึงพอใจในภาพรวมของนิสิต	17	100	0	0	17	100

จากตารางที่ 5 พบว่า นิสิตร้อยละ100 มีความพึงพอใจการเข้าร่วมกระบวนการฯ ระดับมาก ขึ้นไปทุกรายการ แสดงว่า กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการพัฒนากระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันฯ

กระบวนการนิเทศฯในการศึกษาคั้งนี้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้นิสิตปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รอรับ (Passive) มาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active) สามารถชี้นำตนเอง

รับผิดชอบการเรียนรู้และการพัฒนาด้วยตนเอง ภายใต้การชี้แนะสนับสนุนจากอาจารย์นิเทศก์ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ ญัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และยิวดี รอดจากภัย (2556) พบว่า กลยุทธ์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยบูรพา คือวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวความคิดสะท้อนความคิดก่อน ระหว่าง และ หลังการสอน (reflection for - in - on action) ในกระบวนการนิเทศครั้งนี้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตได้อย่างมีความหมาย นิสิตสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ มยุรา ลิ้มตระกูล, สพลกัทร ศรีแสนรงค์, และเชษฐ ศิริสวัสดิ์ (2556) ที่กล่าวถึงการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาแล้วทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Brown and Gillis (1999) ที่กล่าวถึงหลักการคิดสะท้อนว่าเป็นการตั้งคำถามถึงงานที่ปฏิบัติไป ขณะปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานในอนาคต ทำให้ครูเกิดความเข้าใจในความเชื่อทางการศึกษาและพฤติกรรมของตนเองจากการได้รับประสบการณ์

แนวความคิดการทำงานแบบร่วมมือของกระบวนการนิเทศในการศึกษาคครั้งนี้ ส่งผลให้มีการปรับการนิเทศจากเดิมมาสู่พลังแห่งการเรียนรู้ที่มากขึ้นกว่าการเรียนรู้ตามลำพัง สอดคล้องกับ Inprasitha (2009) ที่กล่าวว่าการพัฒนาบทเรียนร่วมกันช่วยพัฒนาความแข็งแกร่งในหมู่ครูที่ต้องทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงการสอน และสอดคล้องกับ ชาริณี ตรีวิทย์ (2550) ที่ได้กล่าวว่าการศึกษผ่านบทเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ครูพยายามดึงองค์ความรู้และศักยภาพภายในตนเองออกมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม แล้วร่วมกันทำความเข้าใจและจัดระบบขององค์ความรู้นั้น เพื่อสร้างความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการนิเทศในการศึกษาคครั้งนี้เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบรรยากาศสนับสนุน ทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตสูงขึ้นจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตามที่ Vygotsky (1978) กล่าวถึง ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมว่า กระบวนการทางสังคมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านรอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริงกับระดับพัฒนาการ

ที่เต็มศักยภาพ หากผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แบบ Scaffolding ที่เชื่อมต่อพัฒนาการของผู้เรียน ให้สามารถสร้างความเข้าใจใหม่ภายในตนเอง (Internalization) สอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่าครูไทยชอบการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้พูดคุย รับฟังความคิดของกันและกัน สามารถช่วยกระตุ้นความคิดซึ่งกันและกันและนำไปสู่ข้อสรุปที่ตนเข้าใจได้ (ทิสนา แจมมณี, 2548)

ขั้นตอนของกระบวนการนิเทศในการศึกษาคครั้งนี้มีการวนซ้ำขั้นตอนการสอนใหม่อีกหนึ่งครั้งหลังจากมีการปรับปรุงการสอน แตกต่างจากกระบวนการที่ใช้พัฒนาครูประจำการที่จะสอนซ้ำหรือไม่ก็ได้ เนื่องจากพัฒนาการของนิสิตอยู่ในขั้นฝึกหัดซึ่งส่งผลให้นิสิตต้องการประสบการณ์ที่ชัดเจนของผลการสอนใหม่ที่ได้จากการปรับปรุงจากข้อค้นพบของการสอนครั้งแรก สอดคล้องกับ Fuller (1969) กล่าวถึงครูในช่วงฝึกหัดว่าช่วงแรกครูใส่ใจต่อการอยู่รอดแล้วจึงจะมาใส่ใจต่อสถานการณ์การสอน การเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เคยเรียนมากับการทำงานจริง ดังนั้น ครูช่วงฝึกหัดจึงต้องการความค่อยเป็นค่อยไปในการทำงานทำความเข้าใจประเด็นใหม่ๆ ที่พบในบริบทการทำงานจริง นอกจากนี้ รินรดี พรวิริยะสกุล (2554) ได้กล่าวถึงวงจรการใช้แนวทางการศึกษาผ่านการเรียนรู้ในการพัฒนานักศึกษาครูซึ่งสรุปขั้นตอนการเรียนรู้ได้ 2 ระยะ คือ ระยะเตรียมความพร้อมและระยะการปฏิบัติการ ซึ่งในแต่ละระยะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนย่อย ดังนั้น นักศึกษาครูจึงค่อยๆ เริ่มเรียนรู้ฝึกหัดในระยะแรกแล้วจึงปฏิบัติการในบริบทจริงอีกหนึ่งรอบ

2. อภิปรายผลการดำเนินการใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่มีต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของนิสิต

กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ของนิสิตให้สูงขึ้นได้ทุกหน่วยสมรรถนะ และพัฒนานิสิตให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์เทียบระดับ 3 ขึ้นไป และส่วนใหญ่จะอยู่ในเกณฑ์เทียบระดับสูงคือ 4-5 หลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ สอดคล้องกับ ชาริณี ตรีวิทย์ (2550) ที่ศึกษาแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน สามารถพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษาได้ สอดคล้องกับ วินรดี พรวิริยะสกุล (2554) กล่าวถึงแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้สามารถส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูได้ และสอดคล้องกับ Davies and Dunnill (2008) ที่ได้นำรูปแบบของการปฏิบัติแบบร่วมมือซึ่งพัฒนามาจากการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไปใช้สำหรับการฝึกหัดครู พบว่า ช่วยเพิ่มความเข้าใจในมโนทัศน์ทางการสอนและเปิดโลกทัศน์ทางการสอนแก่ผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี

นิสิตมีความพึงพอใจการเข้าร่วมกระบวนการฯ ระดับมากขึ้นไปทุกรายการ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากกระบวนการนิเทศฯในการศึกษาครั้งนี้เน้นให้นิสิตมีความสมัครใจในการการปฏิบัติอย่างเคารพความเท่าเทียมกัน การร่วมกลุ่มทำงานทำให้ง่วงรอบการนิเทศเท่าเดิมแต่การเรียนรู้เพิ่มทวิคูณ นิสิตได้คิดสะท้อนตั้งเป้าหมาย ทบทวนประเมินตนเองมากกว่าบรรยากาศแห่งการตัดสินชี้ถูกชี้ผิด การอภิปรายมุ่งเน้นไปที่บทเรียน ไม่ใช่การวิพากษ์ตัวบุคคล ความรับผิดชอบเป็นของกลุ่มบรรยากาศจึงผ่อนคลายความกดดัน ผลงานถือเป็นผลงานของกลุ่ม จึงไม่มีการแข่งขัน เพียงแต่นิสิตสลับกันเป็นผู้สอนจริงในชั้นเรียน สอดคล้องกับนภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ และคณะ (2552) กล่าวถึงผลการใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันว่านักเรียนมีอิสระในการคิดหาคำตอบ มีระบบการทำงานกลุ่มและมีความสุขในการทำกิจกรรม และดังที่สมน อมรวีวัฒน์ (2547) ได้กล่าวถึงรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ

ว่าต้องมีการให้ใจในการปฏิบัติด้วยตนเอง มีการร่วมใจทำงานเป็นทีม เพื่อรวบรวมพลังทวิคูณไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ มีความตั้งใจและเปิดใจโดยใช้การประเมินเชิงบวก คือตรวจสอบตนเอง ทบทวนดูตนเอง และประเมินตนเอง ดังนั้น การนิเทศจึงเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาไม่ใช่การพิพากษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบและขยายผลการนำไปใช้ เช่น นิสิตสาขาวิชาการศึกษาลุ่มวัยในบริบทอื่นๆ นิสิตสาขาวิชาอื่นๆ ครูประจำการในระดับปฐมวัย เป็นต้น

1.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรต้นที่มีลักษณะการผสมผสานแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันกับแนวคิดอื่นๆ เพื่อการนิเทศนิสิตในด้านที่เฉพาะเจาะจง หรือการวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการนิเทศนิสิตที่หลากหลายกับกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อประโยชน์ต่อทางเลือกในการพัฒนานิสิต

1.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรตามในลักษณะอื่นๆ ว่ากระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสามารถพัฒนานิสิตในด้านอื่นๆ นอกจากสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไรบ้าง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 อาจารย์นิเทศก้นิสิตสาขาวิชาการศึกษาลุ่มวัยควรศึกษาทำความเข้าใจก่อนนำไปใช้เป็นแนวทางในการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้แนวทางหนึ่ง

2.2 สถาบันฝึกหัดครูสามารถนำไปใช้พัฒนาระบบและบุคลากรด้านการนิเทศได้แนวทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ชาโรณี ตรีวัธญญ. (2550). *การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และยุวดี รอดจากภัย. (2556). กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 9(1), 44-54.
- ทิสนา เขมมณี. (2548). *ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน: เรื่องยากที่ทำได้จริง*. กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ และคณะ. (2552). การศึกษาชั้นเรียนและวิธีแบบเปิด: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(4), 76-80.
- มยุรา ดีหัวสระ, สพลณภัทร ศรีแสนยงค์, และเชษฐ สิริสวัสดิ์. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 9(2), 127-138.
- รินรดี พรวิริยะสกุล. (2554). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย และชลันดา พันธุ์พานิช. (2546). ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(1), 85-94.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2547). *กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหารกลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Brown, S., & Gillis, M. (1999). Using reflection thinking to develop personal philosophies. *Journal of Nursing Education*, 38(4), 171-175.
- Button, K. A. (1992). *A longitudinal case study examination of the theoretical and practical changes made by three urban kindergarten teachers during participation in literacy training*. Doctoral dissertation, Graduate School, The University of Ohio.
- Davies, P., & Dunnill, R. (2008). Learning study as a model of collaborative practice in initial teacher education. *Journal of Education for Teaching*, 34(1), 3-16.
- Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Educational Research Journal*, 6(2), 207-226.

- Inprasitha, Maitree. (2003). *Training Document for Teacher Training Course*. Faculty of Education. Khon Kaen University.
- Inprasitha, Maitree. (2009). *Teacher Professional Development using Lesson Study and Open Approach: The Pilot Project of Academic Year 2009*.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind and society*. MA: Harvard University Press.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University